

КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ ІЗ ДИСЦИПЛІНИ

ЛЕКЦІЯ 1

Тема: Психолінгвістика як наука про мовленнєву діяльність

План

1. Психолінгвістика як наука. Предмет, напрями, завдання й основні поняття психолінгвістики. Головні проблеми психолінгвістики.
2. Психологічне дослідження мовлення.
3. Історія зародження та розвитку психолінгвістики.
4. Витоки психолінгвістики.
5. Актуальні напрями сучасної психолінгвістики.

Психолінгвістика – маргінальна галузь лінгвістики, спрямована на дослідження розвитку й застосування мовленнєвої здатності як психічного феномена, її реалізації в механізмах породження та сприйняття мовлення в проекції на психічну діяльність людини в її соціально-культурній узаємодії.

Проблема кваліфікації психолінгвістики є дискусійною через те, що психолінгвістичні школи й напрями виникали на різній національній та культурній основі, пов'язані з різними психологічними й лінгвістичними школами. Це зумовлювало різне спрямування й методологічну орієнтацію напрямів і шкіл психолінгвістики. Донедавна психолінгвістику кваліфікували як варіант лінгвістики, як аспект теоретичного мовознавства або наголошували на тому, що вона є суто експериментальною лінгвістичною дисципліною.

Психолінгвістика має різні школи, що варіюють формулювання її мети, завдань, предмета та об'єкта. Предмет психолінгвістики визначають доволі вільно й не завжди обґрунтовано.

Головні *проблеми* психолінгвістики: методологія психолінгвістичних досліджень; моделювання й аналіз процесів породження, сприйняття й розуміння мовлення, механізмів формування в людини мовної здатності; опис організації ментального лексикону; аналіз дитячого мовлення, мовної свідомості й образу світу; дослідження невербальних складників комунікації; дослідження психічних механізмів ефективності спілкування, кодування й декодування текстів; міжкультурне спілкування; оволодіння іншою мовою; проблеми білінгвізму.

Психолінгвістика виникла з необхідності дати теоретичне осмислення низці практичних завдань, для яких власне психологічний чи лінгвістичний підходи виявилися недостатніми. До таких завдань уналежнюємо:

1. Організація мовленнєвого розвитку дошкільника.
2. Навчання іноземній мові.
3. Логопедія.
4. Відновлення мовлення під час його порушення, лікування різних форм афазії та її ускладнень.
5. Міжкультурна комунікація.
6. Інженерне моделювання мовленнєвого спілкування.

Психологічне дослідження мовлення реалізується як динаміко-контекстуальне. Вивчаючи мову в процесі функціонування, тобто як феномен комунікації, психолінгвістика охоплює у своїй сфері й того, хто говорить, і того, хто слухає; взаємовпливи, що передбачають це відношення.